

GLOBAL TURIZM YONDASHUVLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON SHAROITIDA TATBIQI

Narziyeva Diyora Ulug'bekovna
Samarqand davlat chet tillar instituti
xalqaro reytinglar bo'limi uslubchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola global turizm yondashuvlarining O'zbekiston sharoitida tatbiqini tahlil qiladi. Maqolada turizmning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlari, shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va raqamli yechimlarning roli muhokama qilinadi. O'zbekistonning turizm sohasidagi istiqbollari, mavjud imkoniyatlar va mavjud muammolar hamda ularni hal etish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Global turizm, O'zbekiston, raqamli texnologiyalar, barqaror rivojlanish, turizm strategiyasi, investitsiyalar, madaniy meros, ekologik yechimlar.

Kirish

O'zbekistonning geografik joylashuvi va boy madaniy merosi uni turizm sohasida katta imkoniyatlarga ega bo'lgan davlatga aylantiradi. Biroq, sohaning to'liq rivojlanishi uchun zamonaviy yondashuvlar va strategiyalarni tatbiq etish zarur. Global turizm tendensiyalari, raqamli texnologiyalar va barqaror rivojlanish tamoyillari O'zbekiston turizm sohasining kelajagi uchun muhim omillardir.

O'zbekiston hukumati Reformatics kompaniyasi bilan hamkorlikda 2040 yilgacha bo'lgan turizm strategiyasini ishlab chiqmoqda. Ushbu strategiyaning asosiy maqsadlari orasida xorijiy turistlar sonini 20 millionga, ichki turistlar sonini 30 millionga yetkazish va turizmning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 7% ga oshirish ko'zda tutilgan. Strategiya doirasida yangi yo'nalishlar va manzillarni rivojlantirish, infratuzilmani yaxshilash va raqamli yechimlarni joriy etish rejalashtirilgan. Global turizm sohasida yangi yondashuvlar texnologik rivojlanish, barqarorlik va mijozlarga individual yondashuv asosida shakllanmoqda.

Raqamli transformatsiya natijasida turizm kompaniyalari va davlat organlari o'z xizmatlarini onlayn platformalar orqali taklif qilmoqda, bu esa sayyohlar uchun qulayliklarni oshiradi. Virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR) kabi texnologiyalar madaniy meros obyektlarini yanada jozibador qilib ko'rsatishga yordam beradi. Shu bilan birga, ekologik turizm va barqaror rivojlanishga urg'u berilmoqda, chunki turizmning tabiiy muhitga ta'sirini kamaytirish, mahalliy jamiyatlarni qo'llab-quvvatlash va madaniy qadriyatlarni saqlash dolzarb masalalardir.

O'zbekiston uchun bu global tendensiyalar ayniqsa muhim, chunki mamlakat o'zining boy tarixiy va madaniy merosini rivojlantirish orqali xalqaro turizm bozorida raqobatbardosh bo'lishi mumkin. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi qadimiy shaharlar

nafaqat tarixiy obidalar bilan, balki zamonaviy infratuzilma va xizmatlar bilan ham jihozlanishi lozim. Shuningdek, O'zbekiston hukumati tomonidan ishlab chiqilayotgan turizm strategiyasi raqamli texnologiyalarni keng joriy qilishni, xususan onlayn bron qilish tizimlari, mobil ilovalar va interaktiv xaritalarni rivojlantirishni ko'zda tutadi.

Shu bilan birga, mahalliy aholi turizm jarayonida faol ishtirok etishi, xizmat ko'rsatish sifatining oshirilishi va turizmni iqtisodiy rivojlanish manbaiga aylantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratish zarur. Xalqaro standartlarga mos xizmatlar, ekologik toza va madaniyatga hurmat bilan yondashuvchi turizm loyihalari O'zbekistonni global turizm xaritasida yanada yuqori pog'onaga olib chiqadi. Global turizmning asosiy tendensiyalaridan yana biri – shaxsiylashtirilgan xizmatlar va mijozlarga individual yondashuvdir. Raqamli texnologiyalar yordamida sayyohlarning xohish-istaklari va odatlari tahlil qilinib, ularga mos xizmat paketlari taklif etiladi. Masalan, mobil ilovalar orqali sayyohlar o'z safarlarini rejalashtirish, shaxsiy tur paketlarini tanlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu yondashuv O'zbekiston uchun yangi turizm segmentlarini yaratishda katta ahamiyatga ega bo'lib, ayniqsa yosh avlod va xorijiy sayyohlarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, O'zbekistonda madaniy turizmning roli alohida ta'kidlanadi. Milliy an'analar, hunarmandchilik, milliy taomlar va xalqaro festivallar turistlar uchun qiziqarli bo'lib, ularni mamlakatga jalb qiladi. So'nggi yillarda O'zbekiston turizm sohasi mahalliy madaniyatni rivojlantirishga ham katta e'tibor bermogda, bu esa sayyohlar uchun noyob tajriba yaratadi. Madaniy va tarixiy yodgorliklarni saqlash, ularni zamonaviy texnologiyalar yordamida reklama qilish – mamlakat turizmini rivojlantirishda muhim elementlardir.

Ekologik turizm ham sohada keng rivojlanmogda. O'zbekistonning tog'li hududlari, milliy bog'lari va chiroyli tabiat manzaralari ekologik sayyohlar uchun jozibador joylardir. Bu turizm turi nafaqat tabiatni asrashga, balki mahalliy aholining yashash sharoitini yaxshilashga ham xizmat qiladi. Ekologik turizmni rivojlantirish orqali mamlakat xalqaro ekologik standartlarga moslashadi va barqaror rivojlanishga hissa qo'shadi.

Bundan tashqari, O'zbekistonda sog'liqni saqlash turizmi (medikal turizm) sohasida imkoniyatlar kengaymogda. Zamonaviy tibbiyot muassasalari, shifobaxsh tabiiy resurslar va malakali kadrlar sayyohlarni mamlakatga jalb qilmogda. Ayniqsa, chet eldan kelayotgan bemorlar sifatli tibbiy xizmatlar va arzon narxlar tufayli O'zbekistonga murojaat qilmogda. Bu esa turizmning iqtisodiy samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Xalqaro hamkorlik va investitsiyalarni jalb qilish orqali O'zbekiston turizm infratuzilmasini yanada rivojlantirishi mumkin. Turizm klasterlari tashkil etish, xalqaro turizm kompaniyalari bilan hamkorlik qilish, tajriba almashish orqali sohada

yangi imkoniyatlar ochiladi. Shu bilan birga, xalqaro turizm standartlariga rioya qilish, xizmatlar sifatini oshirish sayyohlarning mamlakatga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi.

Shu tariqa, global turizm yondashuvlarini O'zbekiston sharoitida tatbiq etish zamonaviy texnologiyalar, barqarorlik tamoyillari va xizmat sifatiga e'tibor qaratishni talab qiladi. Bu esa mamlakat turizm sohasini rivojlantirish uchun asosiy yo'nalish bo'lib xizmat qiladi.

Global turizm sohasida bugungi kunda bir necha asosiy yondashuvlar ustunlik qilmoqda. Ularning birinchisi – barqaror turizm tushunchasi. Barqaror turizm tabiat va madaniyatga zarar yetkazmasdan, mahalliy aholining iqtisodiy va ijtimoiy farovonligini oshirishga qaratilgan. O'zbekiston tabiiy va madaniy resurslarga boy mamlakat sifatida, aynan shu yo'nalishda turizmni rivojlantirish imkoniyatlariga ega. Barqaror turizmni amalga oshirish orqali mamlakat turizm sohasida uzoq muddatli muvaffaqiyatga erisha oladi.

Ikkinchi muhim yondashuv raqamli texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy qilishdir. Dunyo bo'ylab turizm xizmatlari mobil ilovalar, sun'iy intellekt yordamida mijozlar ehtiyojlarini tahlil qilish, onlayn bron qilish tizimlari orqali rivojlanmoqda. O'zbekiston uchun ham raqamli transformatsiya turizm sohasining samaradorligini oshirish va xorijiy hamda mahalliy sayyohlar uchun qulaylik yaratishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi tomonidan turizm xizmatlarini raqamlashtirish bo'yicha bir qator loyihalar amalga oshirilmoqda. Bu esa milliy va xalqaro bozorda mamlakatning raqobatbardoshligini oshiradi.

Uchinchi yondashuv sifatida turizmni diversifikatsiyalash – ya'ni turizm yo'nalishlarini kengaytirish ko'riladi. An'anaviy madaniy-tarixiy yo'nalishlardan tashqari, sog'liqni saqlash turizmi, ekologik turizm, gastronomik turizm va sport turizmi kabi yo'nalishlarni rivojlantirish O'zbekistonda yangi imkoniyatlarni yaratadi. Ayniqsa, tibbiy turizm sohasida mamlakatda mavjud zamonaviy sog'liqni saqlash muassasalari va tabiiy shifobaxsh manbalar sayyohlarni jalb qilmoqda.

To'rtinchi yondashuv sifatida global turizm xavfsizligi masalalari ko'riladi. Pandemiya sharoitida sayohat qilishdagi cheklovlar va xavfsizlik talablarining o'zgarishi turizmning yangi qoidalarini belgilab berdi. O'zbekiston ham bu jarayonlarga moslashib, sanitariya-gigiyena standartlarini oshirish va xalqaro talablarni bajarish orqali sayyohlar uchun ishonchli muhit yaratmoqda.

O'zbekistonning geostrategik joylashuvi – Markaziy Osiyoning yuragi sifatida, mamlakatni qishloq turizmi, madaniy turizm va tranzit turizm yo'nalishlarida markazga aylantiradi. Mamlakatdagi yirik infratuzilma loyihalari, masalan, temir yo'l va aeroportlarni rivojlantirish, shuningdek, mehmonxonalar tarmog'ini kengaytirish xalqaro turistlarning sonini oshirishga xizmat qilmoqda. Xususan, Toshkent,

Samarqand, Buxoro kabi shaharlarda yangi mehmonxonalar qurilishi va xizmatlar sifati yaxshilanishi sayyohlarning mamlakatga qiziqishini oshirmoqda.

Shuningdek, mahalliy aholining turizm sohasida faol qatnashishi muhim ahamiyatga ega. Sayyohlik xizmatlarini ko'rsatishda mahalliy aholi ishtiroki nafaqat iqtisodiy jihatdan foydali, balki madaniy almashuvni ham kuchaytiradi. O'zbekistonning turizmni rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlari mahalliy aholining ko'nikmalarini oshirish, qo'shimcha daromad manbalarini yaratish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, global turizm yondashuvlari O'zbekiston uchun innovatsiyalar, barqarorlik va xizmat sifatini oshirish yo'lida asosiy yo'nalishlarni belgilab beradi. Ushbu yondashuvlarni samarali tatbiq etish orqali mamlakat turizm sohasida xalqaro maydonda o'z o'rnini mustahkamlashi mumkin.

Xulosa: O'zbekiston turizm sohasini rivojlantirish uchun global tajribalarni o'rganish va zamonaviy yondashuvlarni tatbiq etish zarur. Barqaror rivojlanish, raqamli texnologiyalar va madaniy merosni saqlash kabi omillarni hisobga olgan holda, O'zbekiston turizm sohasida jahon bozorida o'z o'rnini topishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov, F. (2023). Innovatsion yo'llar orqali O'zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirish. Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot jurnali. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17136330>
2. Fayzullaev, N. (2024). O'zbekistonda tibbiy turizmni rivojlantirishning global strategiyalari. Ilm-fan taraqqiyotida zamonaviy metodlarning qo'llanilishi. <https://academics.uz/index.php/conference/article/view/2911>
3. Kun.uz. (2025). O'zbekiston Reformatics bilan turizm strategiyasini ishlab chiqish bo'yicha hamkorlik qiladi.
4. Daryo.uz. (2025). O'zbekiston va Reformatics 2040 yilgacha bo'lgan turizm strategiyasini ishlab chiqish bo'yicha hamkorlik qiladi. <https://daryo.uz/en/nGS5v7O6>
5. Reuters. (2024). 50 dan ortiq davlatlar BMTning barqaror turizm deklaratsiyasini imzoladi. <https://www.reuters.com/sustainability/more-than-50-countries-sign-un-sustainable-tourism-declaration-2024-11-20/>